

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет гуманітарної та економічної освіти
Кафедра філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять
із навчальної дисципліни
«Правознавство»
підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти для усіх спеціальностей**

**Укладачі:
канд.філос.наук, доцент Алієва О.Г.
канд.філос.наук, доцент Мартинов Р.С.**

Слов'янськ – Дніпро 2024

УДК 340(072)
М545

Методичні вказівки до практичних занять із навчальної дисципліни
«Правознавство» (2-ге видання, виправлене та доповнене)
розглянуті і схвалені на засіданні кафедри філософії, історії та соціально-
гуманітарних дисциплін від 17.01.2025 р. Протокол ___6___

Рекомендовано до впровадження вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
__30 01 2025 р._Протокол 6__

Рецензенти:

Богданова Н.Г., доктор філос. наук, проф. кафедри освітніх технологій і охорони праці Української інженерно-педагогічної академії (УНПП, м.Бахмут).

Шевченко М.Ю. – кандидат філософських наук, доцент кафедри іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Методичні вказівки до практичних занять із навчальної дисципліни «Правознавство» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для усіх спеціальностей / уклад. : О. Г. Алієва, Р. С. Мартинов. 2-ге вид., виправ. та допов. Слов'янськ ; Дніпро 2025р. 47 с.

Методичні вказівки до практичних занять із навчальної дисципліни «Правознавство» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для усіх спеціальностей .

Методичні вказівки до практичних занять із навчальної дисципліни «Правознавство» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для усіх спеціальностей надають можливість бакалавру поглиблено засвоїти основні фундаментальні поняття правознавчої науки, підвищувати рівень правової свідомості і правової культури, виробити вміння і навички щодо використання норм права в практичній роботі, а також використовувати набуті знання для подальшого розвитку творчого мислення та організації наукової діяльності для забезпечення професійної соціалізації.

Вивчення курсу “Правознавство” має не лише пізнавальне, а й виховне значення. Зокрема одним з головних завдань викладання цього курсу є виховання у студентської молоді почуття патріотизму, громадської свідомості, виховання майбутніх спеціалістів, які будуть впроваджувати державність України.

Перехід України до ринкової економіки призводить до розширення сфер правового регулювання відносин, які виникають у різних сферах діяльності. В створенні правової держави і громадянського суспільства важливе значення має виховання у студентської молоді державотворчої свідомості, а також правової свідомості. Адже сьогодні без належного рівня правових знань і навичок неможлива свідома участь особи у правовому житті.

Мета вивчення дисципліни «Правознавство» полягає у вивченні загальних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави і права, система основних понять юриспруденції, а також у вивченні таких важливих питань, як структура, форми та механізми діяльності держави і права, співвідношення правових систем, сучасні політико-правові доктрини тощо.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Правознавство» є:

- формування здатності аналізувати суспільні процеси пов’язані з соціальним розвитком держави; реалізовувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права;
- застосування здатності зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про право і суспільство;
- засвоєння та розуміння специфіки наукового апарату теоретичного і

практичного права (правознавства), вміння правильно оцінювати конкретні правові явища, знати і правильно застосовувати законодавство України.

Компетентності та програмні результати навчання з дисципліни

«Правознавство»:

- уміння визначати об'єкт та особливості окремих галузей права;
- здатність характеризувати систему права та законодавства України;
- готовність аналізувати особливості організації державної влади в Україні;
- здатність орієнтуватися в системі джерел права України, вміння визначити нормативно-правовий акт, нормами якого регулюватимуться правовідносини в конкретній (запропонованій) ситуації;
- уміння охарактеризувати окремі документи (заява, позов, скарга, довіреність, договір), визначити, який документ необхідно скласти в конкретній ситуації, знати його реквізити.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення загальних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави і права, системи основних понять юриспруденції, а також форм та механізмів діяльності держави і права, співвідношення правових систем, сучасних політико-правових доктрин.

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВознавство»

Основи теорії держави і права

Тема 1. Виникнення держави і права.

Основні закономірності виникнення держави і права. Первісне суспільство. Визначення терміну „влада”. Основні види влади. Особливості первісної влади. Особливості формування держави у різних народів. Теорії виникнення держави: теологічна, патріархальна, договірна, психологічна, теорія насильства, органічна, космічна. Типи держави і права: цивілізаційних

підхід, формаційний підхід..

План.

1. Основні закономірності виникнення держави і права.
2. Особливості формування держави та права у різних народів.

Тема 2. Основи теорії держави

Поняття держави та її ознаки. Апарат держави як система державних органів. Місце апарату в механізмі держави. Характеристика внутрішніх і зовнішніх напрямів діяльності (функцій) держави. Поняття форми держави: форми державного правління, форми державного устрою, політичний режим. Загальна характеристика держав, що існували на території сучасної України. Співвідношення і взаємодія держави та особи. Форми взаємодії держави та об'єднань громадян. Загальна характеристика концепцій про сутність і соціальне призначення держави.

План.

1. Походження, сутність та ознаки держави. Механізм держави.
2. Класифікація функцій держави. Форма держави та її складові елементи.

Теми для написання рефератів.

1. Унітарна держава.
2. Федерація та конфедерація.
3. Авторитарний та тоталітарний режими.

Тема 3. Основи теорії права.

Система соціальних норм. Поняття права та його ознаки. Функції і принципи права. Поняття системи права як внутрішньої його організації. Загальна характеристика основних галузей права України. Характеристика джерел права як зовнішньої форми його виразу. Правотворення як процес самоорганізації права. Право і законодавство. Система законодавства. Види нормативних актів. Поняття та елементи правовідносин. Види правовідносин.

Структура правовідносин. Суб'єкти правовідносин. Об'єкти правовідносин. Зміст правовідносин. Юридичні факти та їх види. Правоздатність. Дієздатність. Деліктоздатність. Юридичні факти. Правосвідомість. Правова культура. Види правової культури. Суть правового виховання.

План.

1. Поняття права та його основні ознаки. Функції права.
2. Класифікація норм і галузей права.
3. Джерела права. Поняття систематизації нормативних актів.

Теми для написання рефератів:

1. Норми права та інші соціальні норми.
2. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види.
3. Функції права.
4. Види систематизації нормативно-правових актів.

Тема 4. Основи правової поведінки.

Правове мислення та правова поведінка. Види правової поведінки. Правомірна поведінка. Протиправна поведінка. Види протиправної поведінки. Правопорушення та його ознаки. Склад правопорушення. Види правопорушень. Юридична відповідальність та її види. Перспективна (позитивна) юридична відповідальність. Ретроспективна юридична відповідальність. Принципи, види, функції та мета юридичної відповідальності. Підстави притягнення до юридичної відповідальності. Звільнення від юридичної відповідальності. Поняття законності. Принципи законності. Суспільний порядок. Громадський порядок. Правопорядок. Дисципліна.

План.

1. Поняття, ознаки та види правомірної поведінки і правопорушення.
2. Поняття, ознаки та види юридичної відповідальності.

Запитання та завдання для самоконтролю.

1. Правоздатність, дієздатність і деліктоздатність фізичних осіб.
2. Суб'єкти правовідносин.

3. Активна правова поведінка.
4. Види юридичної відповідальності.

Теми для написання рефератів:

1. Правові відносини.
2. Класифікація юридичних фактів.
3. Об'єкти правовідносин.
4. Поняття і види правомірної поведінки.
5. Поняття, принципи і види юридичної відповідальності.

Тема 5. Основи Конституційного права України. Конституційне право як провідна галузь національного права України.

Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні. Загальні засади демократичного конституційного ладу України. Громадянство України як інститут конституційного права України. Конституційна система прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні; гарантії їх реалізації. Народовладдя в Україні та форми його здійснення. Види референдумів. Виборче право та виборча система в Україні. Територіальний устрій України. Загальна характеристика системи органів державної влади. Місцеве самоврядування в Україні.

План.

1. Конституція України – основний Закон держави.
2. Предмет правового регулювання Конституційного права України.
3. Поняття правової держави.

Питання для самоконтролю

1. Президент України – гарант державного суверенітету, прав і свобод людини і громадянина.
2. Повноваження Кабінету Міністрів України.
3. Система органів державної влади за Конституцією України.
4. Конституційне закріплення права на освіту.

Теми рефератів.

1. Органи виконавчої влади в Україні.
2. Повноваження Верховної Ради України.
3. Система судової влади в Україні.
4. Правовий статус навчально-виховних закладів.

Тема 6. Основи адміністративного права України.

Поняття державного управління та співвідношення його з виконавчою владою. Державна служба: поняття, правовий статус державних службовців. Поняття, предмет і метод адміністративного права України. Система і джерела адміністративного права. Адміністративні правовідносини. Адміністративне деліктне право. Поняття адміністративної відповідальності. Адміністративні стягнення: поняття та види. Основи адміністративного процесу. Проведення у справах про адміністративні правопорушення.

План.

1. Відносини, які регулюються адміністративним правом. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
2. Адміністративні стягнення та адміністративна відповідальність.

Питання для самоконтролю:

1. Загальна характеристика адміністративної відповідальності.
2. Поняття суб'єктів адміністративно-правових відносин.
3. Адміністративний проступок. Ознаки адміністративних правопорушень.

Теми рефератів:

1. Відносини, які регулюються адміністративним правом.
2. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності.

Тема 7. Основи кримінального права України

Основні поняття і система кримінального права України. Функції та

принципи кримінального права. Характеристика Кримінального кодексу України. Структура кримінально-правової норми. Кримінальна відповідальність та її підстави. Поняття кримінальної відповідальності. Поняття злочину та його ознаки. Стадії злочину. Добровільна відмова від вчинення злочину. Особливості кримінальної відповідальності при добровільній відмові від вчинення злочину. Кримінальне покарання. Поняття та ознаки. Система кримінальних покарань. Особливості кримінальної відповідальності і покарання неповнолітніх. Вік кримінальної відповідальності та злочини, за які встановлена кримінальна відповідальність неповнолітніх.

План.

1. Поняття та ознаки злочину. Класифікація злочинів.
2. Види злочинів.
3. Мета і види кримінального покарання.
4. Звільнення від відбування покарання. Амністія і помилування.

Питання для самоконтролю:

1. Підстави кримінальної відповідальності.
2. Поняття складу злочину.
3. Наслідки добровільної відмови від вчинення злочину.

Теми рефератів:

1. Кримінальне право і політика держави у сфері протидії злочинності.
2. Поняття необхідної оборони.
3. Поняття крайньої необхідності.

Тема 8. Основи цивільного права України

Поняття і система цивільного права України. Поняття та структура цивільного законодавства. Поняття цивільних правовідносин. Система об'єктів та суб'єктів цивільних правовідносин. Фізичні особи, як суб'єкти цивільних правовідносин. Правоздатність та її характерні ознаки.

Дієздатність та її види. Поняття та порядок оголошення особи безвісно відсутньою чи померлою. Юридичні особи як суб'єкти цивільного права. Правочини. Умови дійсності правочину. Форма правочину. Недійсність правочинів. Нікчемні та заперечні правочини. Наслідки визнання правочину недійсним. Право власності. Речові права на чуже майно. Характеристика зобов'язального права. Система договорів. Недоговорні зобов'язання. Відшкодування шкоди. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.

План.

1. Елементи цивільних правовідносин. Цивільна правоздатність, дієздатність та деліктоздатність.
2. Правочини та цивільно-правові угоди.
3. Право власності та його захист. Інтелектуальна власність як об'єкт правової охорони. Спадкування.

Питання для самоконтролю.

1. Питання з теми для самостійного вивчення та осмислення
2. Правоздатність і дієздатність юридичної особи.
3. Авторське право.
4. Цивільно-правові договори.

Тематика рефератів.

1. Право приватної власності.
2. Загальна характеристика особистих немайнових прав громадян.
3. Спадкове право.

Тема 9. Основи сімейного права України

Поняття, система, предмет правового регулювання сімейного права України. Сімейні правовідносини. Поняття сім'ї за чинним сімейним законодавством. Поняття та головні ознаки шлюбу. Порядок реєстрації шлюбу. Шлюбний договір. Припинення шлюбу. Режим окремого проживання. Недійсний шлюб. Майнові та немайнові права і обов'язки подружжя. Права та обов'язки матері, батька і дитини. Порядок реєстрації

народження дитини. Право на утримання (аліменти). Порядок влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів. Спадкове право. Спадкування за законом. Черги спадкування. Заповіт. Таємний заповіт та заповіт подружжя. Виконання заповіту. Прийняття спадщини. Заповідальний відказ. Спадкова трансмісія. Право на обов'язкову частку у спадщині.

План.

1. Сучасне сімейне законодавство України.
2. Порядок укладення шлюбу та створення сім'ї.
3. Взаємні права та обов'язки батьків і дітей.
4. Усиновлення (удочеріння). Патронат. Опіка. Піклування.

Питання для самоконтролю:

1. Підстави виникнення правовідносин між батьками і дітьми.
2. Правовідносини між подружжям з приводу належного їм майна.

Теми рефератів:

1. Позовна давність у сімейному праві.
2. Застосування сімейного законодавства України до іноземців та осіб без громадянства.
3. Застосування законів іноземних держав та міжнародних договорів в Україні у сфері регулювання сімейних правовідносин.

Тема 10. Основи трудового права України

Предмет і система трудового права України. Система суб'єктів трудового права. Співвідношення понять „працівник”, „робітник” і „службовець”. Загальна характеристика трудових правовідносин. Сутність колективних договорів та угод. Правова організація працевлаштування. Поняття, умови, порядок укладення, форма, строк і види трудового договору. Права та обов'язки працівника та роботодавця. Трудова книжка. Переведення та переміщення. Відсторонення від роботи. Припинення трудового договору. Розуміння робочого часу та часу відпочинку. Поняття та види відпусток.

Правове регулювання оплати праці. Поняття трудової дисципліни. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Правове забезпечення охорони праці. Порядок вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів.

План.

1. Колективний договір, трудовий договір. Припинення трудового договору.
2. Матеріальна відповідальність працівника перед підприємством. Матеріальна відповідальність підприємств перед працівником.
3. Особливості праці жінок, молоді та інвалідів.
4. Розв'язання індивідуальних і колективних трудових спорів.

Питання для самоконтролю

1. Джерела трудового права України.
2. Тарифна система і систем оплати праці.
3. Опрацювати Закон України «Про колективні договори й угоди».

Тематика рефератів.

1. Контракт – особливий вид трудового договору.
2. Порядок розв'язання індивідуальних і колективних трудових спорів.
3. Міжнародно-правові стандарти у сфері праці та трудових відносин.

Тема 11. Міжнародне право.

План.

1. Поняття міжнародного права.
2. Система міжнародного права.
3. Міжнародний правопорядок.

Питання для самоконтролю:

1. Що вкладають в поняття „об'єкту” і „суб'єкту” міжнародного права?
2. Назвіть основні напрямки впливу (функції) міжнародного права.

3. В чому полягає сутність системи міжнародного права?
4. Проаналізуйте основні принципи міжнародного права.
5. Що таке міжнародний правопорядок?
6. Коли має місце правонаступництво? правонаступництво України.

Темати рефератів:

1. Роль ООН у врегулюванні міжнародних конфліктів.
2. Українська термінологія міжнародного права.
3. Україна як сторона угод про взаємну правову допомогу.
4. Міжнародне право щодо захисту культурних цінностей.
5. Незаконна торгівля наркотиками як міжнародний злочин.
6. Міжнародний тероризм як особливий вид злочинів міжнародного характеру.
7. Міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинністю.
8. Система прав людини у Страсбурзі та в Женеві: спільне та відмінне.
9. Застосування сили в міжнародному праві.
10. Співвідношення суверенітету держав та міжнародного.

Контрольні модульні завдання

ПЕРШИЙ ПРОМІЖНИЙ КОНТРОЛЬ.

Дайте правильні відповіді на тестові завдання.

Тести до теми „Поняття права та його ознаки”.

ТЕСТ 1.

Дати визначення поняттям:

1. Юридичні факти

---

2. Функції права

---

3. Вина

---

4. Закон

---

5. Право, як волевиявлення держави

---

6. Адміністративне право

---

7. Правовий прецедент

---

8. Систематизація

---

9. Кодифікація

---

10. Моральні норми

ТЕСТ 2.

Назвати п'ять:

1. Функцій права

---

2. Загальносоціальних функцій права

---

3. Відмінностей між нормами права та іншими соціальними нормами

ТЕСТ 3.

Підкреслити правильний варіант відповіді

1. Елементами правовідносин є:

- a. суб'єкти;
- b. предмети;
- c. суб'єктивна сторона;
- d. об'єкт;
- e. вина;

2. Джерелами права є:

- a. правовий звичай;
- b. принцип вини;
- c. нормативно – правовий акт;
- d. галузь права.

3. Норми права :

- a. існують у будь-якому суспільстві, в тому числі і до виникнення держави;
- b. детально регламентують права та обов'язки суб'єктів;
- c. існують у свідомості людей і позбавлені формального визначення;
- d. забезпечуються заходами державного примусу;
- e. утворюють єдину систему, мають обов'язковий характер.

Тести до теми „Основи теорії держави”.

ТЕСТ 1.

Дати визначення поняттям:

1. Держава

---

2. Суверенітет

---

3. Апарат держави

---

4. Республіка

---

5. Правова держава

---

6. Державні підприємства

---

7. Механізм держави

ТЕСТ 2.

Назвати шість:

1. основних ознак держави

---

2. внутрішніх функцій держави

---

3. ознак громадянського суспільства

ТЕСТ 3.

Підкреслити правильний варіант відповіді.

1. *Форма державного устрою – це...*
  - a. сукупність засобів і способів реалізації державної влади;
  - b. територіальна організація держави, характер взаємодії між її складовими частинами та державою в цілому;
  - c. спосіб організації державної влади, порядок утворення та діяльності державних органів, компетенція та взаємозв'язок між собою, а також взаємовідносини з населенням країни.

2. *Формами державного правління є:*
  - a. республіка;
  - b. автономія;
  - c. демократія;
  - d. монархія.

3. *Основними принципами державного апарату України є:*
  - a. наявність апарату управління та примусу;
  - b. національна рівноправність;
  - c. гуманізм і милосердя;
  - d. поділ влади;
  - e. демократизм;
  - f. територіальне розселення населення;

- g. наявність права;
- h. законність.

4. *До зовнішніх функцій держави відносять:*

- a. культурна;
- b. економічна;
- c. функція міжнародного співробітництва;
- d. функція інтегрування національної економіки в світову;
- e. інформаційна;
- f. функція забезпечення безпеки держави.

5. *Монархія має такі ознаки:*

- a. повноваження глави держави обмежені певним строком;
- b. влада глави існує історично і не делегується йому народом;
- c. влада глави держави здійснюється безстроково і передається у спадщину;
- d. влада глави та вищих державних органів делегується їм народом;
- e. глава держави не несе юридичної відповідальності за свої дії;
- f. глава держави несе політичну відповідальність за свою діяльність.

6. *Різновидами тоталітарного режиму є:*

- a. фашизм;
- b. автократія;
- c. расизм;
- d. імперія.

7. *Ознаками унітарної держави є:*

- a. поділ державної влади;
- b. наявність декількох правових систем;
- c. наявність єдиного центру та єдиної системи органів влади та управління;
- d. існування різноманітних політичних партій і громадських об'єднань;
- e. формальний характер виборів;
- f. наявність єдиної системи права, єдиної конституції, єдиної грошової системи.

Тести до теми „Правовідносини. Правомірна поведінка. Правопорушення”.

ТЕСТ 1.

Дати визначення поняттям:

1. Правовідносини

---

2. Суб'єкти правовідносин

---

3. Юридичний факт

---

4. Правомірна поведінка

---

5. Правопорушення

---

6. Злочин

---

7. Юридична відповідальність

ТЕСТ 2.

Назвати чотири:

1. основні ознаки правовідносин

---

2. ознаки правомірної поведінки

---

3. ознаки правопорушення

ТЕСТ 3.

Підкреслити правильний варіант відповіді.

1. *Об'єкти правовідносин бувають:*

- a. матеріальними;
- b. нематеріальними;
- c. фізичними;
- d. юридичними.

2. *Юридичний факт – це...*

- a. передбачена правом лінія належної поведінки особи;
- b. суспільно шкідливе або суспільно небезпечне, протиправне діяння;
- c. конкретна життєва обставина, з якою норми права пов'язують виникнення, зміну або відміну правовідносин.

3. *Умисел не має місця тоді, коли суб'єкт:*

- a. усвідомлює протиправність свого діяння;
- b. сподівається, що негативні наслідки не виникнуть;
- c. передбачає настання негативних наслідків;
- d. свідомо допускає настання негативних наслідків.

4. *Види правопорушень:*

- a. проступок;
- b. шкідливість;
- c. злочин;
- d. деліктоздатність.

5. *Крайня необхідність – це...*

- a. захист себе та свого майна або когось іншого та його майна;
- b. нанесення шкоди чиємусь здоров'ю або майну з метою запобігти ще більшій можливої шкоди.

Контрольні завдання

ПРОМІЖНИЙ КОНТРОЛЬ – 2,3.

Дайте правильні відповіді не тестові завдання.

Тести до теми „Цивільне право України”.

ТЕСТ 1.

Дати визначення поняттям:

1. Цивільне право

---

2. Цивільно-правова відповідальність

---

3. Штраф

---

4. Цивільно-правові відносини

---

5. Пеня

---

6. Юридичні дії

---

7. Юридичні події

---

8. Особисті немайнові відносини

---

9. Представництво

---

10. Неустойка

ТЕСТ 2.

Назвати п'ять:

1. Різновидів цивільно – правових відносин

---

2. Способів захисту цивільних прав особи

---

3. Цивільно – правових договорів

ТЕСТ 3.

Підкреслити правильний варіант відповіді

1. Цивільне законодавство встановлює такі види відповідальності

- a. кратну (підвищену);
- b. солідарну;
- c. повну;
- d. дисциплінарну.

2. До способів захисту цивільних прав відносять

- a. визнання права;
- b. стягнення з правопорушника збитків;
- c. припинення дій, які порушують право;
- d. звернення до органів внутрішніх справ.

3. Цивільно – правові відносини поділяють:

- a. за елементами;
- b. за змістом;

- c. за галузями;
- d. за об'єктом;
- e. за структурою

4. Договори бувають:

- a. узгоджені з органами влади та неузгоджені;
- b. реальні та консенсуальні;
- c. договори з обов'язковою сплатою державного мита та договори без сплати державного мита;
- d. прості та складні.

Тести до теми „Громадяни як суб'єкти цивільно-правових відносин”.

ТЕСТ 1.

Дати визначення поняттям:

1. *Цивільна правоздатність*

---

2. *Цивільна дієздатність фізичної особи.*

---

3. *Часткова цивільна дієздатність фізичної особи*

ТЕСТ 2.

Назвати:

1. *Різновиди дієздатності фізичної особи*

---

2. *Цивільні права фізичної особи у віці від 14 до 18 років*

---

3. *Цивільні права фізичної особи у віці до 14*

---

4. Умови набуття повної цивільної дієздатності у віці від 16 до 18 років

ТЕСТ 3.

Підкреслити правильний варіант відповіді

1. Недієздатна особа це:
  - a. немовля
  - b. каліка
  - c. особа недієздатною визнана судом, якщо вона внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу нездатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними
  - d. іноземець

2. Обмежену цивільну дієздатність мають фізичної особи які:
  - a. іноземці
  - b. каліки
  - c. особи які були обмежені за рішенням суду, якщо вони страждають на психічний розлад, який суттєво впливає на її здатність усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними
  - d. засуджені

3. Повну цивільну дієздатність має лише:
  - a. фізична особа, яка досягла 16 років
  - b. фізична особа, яка досягла 18 років
  - c. фізична особа, яка вступила до шлюбу
  - d. фізична особа, яка народила дитину

Тести до теми „Цивільно-правові договори: поняття і види”.

Задачі:

1) 9 травня під час святкового салюту в робочому селищі лісокомбінату одна з ракет упала на дах літньої кухні Тарасова И. і викликала пожежу. Ракети належали лісокомбінату, пуск їх провадився його працівником за вказівкою голови селищної Ради народних депутатів. Збиток від пожежі склав 1550грн..

Хто повинен відшкодувати збиток?

2) У результаті загоряння телевізора «Рекорд-330», що належить Хлебниковой П., їй заподіяний збиток на 363 грн. Телевізор перебував на

абонементному обслуговуванні за договором з виробничим об'єднанням «Телерадіобіттехніка». Експертиза дала висновок, що причиною загоряння з'явилися технічні неполадки телевізора.

Чи може Хлебникова П. вимагати відшкодування заподіяного їй майнового збитку з «Телерадіобіттехніки»?

3) Відповідно до планів перевезень вантажів і поданих заявок, склозаводу в червні було поставлено залізницею 20 товарних критих вагонів, з яких завод відвантажив тільки один вагон, інші 19 не використані, з них у першій і другій декадах - по сімох, у третій декаді - п'ять вагонів. Залізниця нарахувала штраф у сумі 950грн.

Від сплати штрафу в добровільному порядку склозавод відмовився, пояснивши, що через відсутність палива печі на заводі були зупинені, продукція не випускалася, а тому відвантажити вагони не могли.

Яке рішення повинен прийняти суд, чи є доводи відповідача достатніми для звільнення його від відповідальності?

4) Радгосп «Кокшамарський» повинен був поставити овочевій базі за договором контрактації 475 т картоплі на 57 тис. грн., фактично поставив 65,2 т на 7824 грн. Недопоставка склала 409,8т на 49 176грн.

Претензію овочевої бази радгосп залишив без відповіді.

При розгляді позову в суді представник радгоспу заявив, що в радгоспу не вистачало транспорту, картопля возили іншим заготівникам.

У якому розмірі підлягає стягненню штраф з радгоспу за невиконання договірних зобов'язань і залишення претензії без відповіді?

Чи не звільняють від відповідальності радгосп обставини, зазначені його представником?

5) За договором контрактації радгосп зобов'язаний був продати овочевій базі 2030 т картоплі. Радгосп порушив договірні зобов'язання, недопоставив заготівникові 634 т картоплі на 82 420 грн.

Претензію овочевої бази про сплату штрафу радгосп залишив без відповіді.

У якому розмірі радгосп повинен сплатити овочевій базі неустойку за недопоставку картоплі? Обчислите суму неустойки.

Чи підлягає застосуванню санкція за залишення претензії без відповіді й у якому розмірі?

Яке рішення повинен прийняти суд по даній суперечці?

6) Відповідно до планового вбрання й договором м'ясокомбінат недопоставив шубно-хутровому комбінату 3000 овчин на 30 тис. грн. Неустойка м'ясокомбінатом добровільно не сплачена.

Обчислите суму штрафу, що підлягає стягненню з м'ясокомбінату, за порушення умов договору з урахуванням відмови від добровільної сплати його.

7) Радгосп у другому кварталі року недопоставив м'ясокомбінату 3,2 т м'яса на 56 224 грн. М'ясокомбінат жадає від радгоспу сплати штрафу за порушення договірних зобов'язань.

У якому розмірі підлягає стягненню з радгоспу штраф? Визначите

його суму.

8) М'ясокомбінат направив птахофабриці претензію про сплату штрафу за недопоставку м'яса в другому кварталі року. Птах-радгосп відмовив у задоволенні претензії, посилаючись на дострокову поставку м'яса в першому кварталі, при плані здачі в першому півріччі 38 т. поставив 49 т. Директор м'ясокомбінату дав вказівку головному бухгалтерові оформити позовну заяву в арбітраж.

Чи засновано на законі розпорядження директори, чи підлягає стягненню неустойка із птахофабрики?

ТЕСТ 1.

Дати визначення поняттям:

1. *Договір*

---

2. *Односторонніми договір*

---

3. *Двосторонніми договір*

---

4. *Багатосторонній договір*

---

5. *Реальний договір*

---

6. *Консенсуальний договір*

---

7. *форс-мажор*

---

8. Договір найму (оренда)

---

9. Договір купівлі-продажу

---

10. Договір дарування

ТЕСТ 2.

Назвати:

1. Стадії процесу укладення договору розрізняють

---

2. Реальні договори

---

3. Консенсуальні договори

ТЕСТ 3.

Підкреслити правильний варіант відповіді

1. Договори бувають:

- a. узгоджені з органами влади та неузгоджені;
- b. реальні та консенсуальні;
- c. договори з обов'язковою сплатою державного мита та договори без сплати
- d. державного мита;
- e. прості та складні.

2. Договір купівлі – продажу є:

- a. односторонній;
- b. консенсуальний;
- c. оплатний.

3. Договір міни є:
- a. сплатний;
  - b. реальний;
  - c. двосторонній.
4. Договір позики є:
- a. двосторонній;
  - b. реальний;
  - c. оплатний.
5. Договори поділяються на такі види:
- a. усні та письмові;
  - b. договори з обов'язковою сплатою державного мита та договори без сплати
  - c. державного мита;
  - d. сплатні та безоплатні;
  - e. узгоджені з органами влади та неузгоджені;
  - f. реальні та консенсуальні.
6. Договір дарування є:
- a. односторонній;
  - b. оплатний;
  - c. диспозитивний.
7. Договір майнового найму:
- a. двосторонній;
  - b. реальний;
  - c. сплатний.

Тести до теми „Право власності та його захист”.

ТЕСТ 1.

Дати визначення поняттям:

1. *Власність*

---

2. *Володіння*

---

3. Користування

---

4. Розпорядження

---

5. Колективна власність

---

6. Державна власність

---

7. Скарб

---

8. Віндикаційний позов

---

9. Негаторний позов

---

10. Визнання права власності

ТЕСТ 2.

Назвати:

1. Форми власності:

---

2. Суб'єктів права власності:

---

3. Способи набуття права власності

---

4. Умови задоволення негативного позову

---

5. Умови задоволення позову про визнання права власності.

---

6. Умови задоволення віндикаційного позову.

---

7. Загальні засади захисту відносин власності

ТЕСТ 3.

Підкреслити правильний варіант відповіді

1. Право власності припиняється у разі:
  1. визнання особи недієздатною;
  2. відмови власника від права власності;
  3. звернення стягнення на майно власника;
  4. притягнення власника до відповідальності.

2. До способів захисту цивільних прав відносять
  - a. визнання права;
  - b. звернення в суд;
  - c. стягнення з правопорушника збитків;
  - d. відкриття адміністративного провадження;
  - e. припинення правовідносин;
  - f. звернення до органів внутрішніх справ;
  - g. припинення дій, які порушують право.

3. До видів майна відносяться
  - a. предмети споживання;
  - b. гроші;
  - c. речі, вилучені із цивільного обороту;

d. плоди і доходи.

Тести до теми „Спадкове право”.

ТЕСТ 1.

Дати визначення поняттям:

1. Спадкове право

---

2. Спадкування

---

3. Заповіт

---

4. Легат

---

5. Виконавця заповіту

---

6. Спадковий договір

---

7. Підпризначити спадкоємця

---

8. Обов'язкової частки у спадщині

ТЕСТ 2.

Назвати:

1. Особливості складу спадщини:

---

2. Що не входить до складу спадщини

---

3. Особливі розпорядження у заповіті

---

4. Три способи прийняття спадщини

---

5. Умови щодо форми дійсного заповіту

---

6. Повноваження виконавця заповіту

ТЕСТ 3.

Підкреслити правильний варіант відповіді

1. До першої черги спадкоємців належать:

- a. рідні брати та сестри спадкодавця
- b. діти
- c. утриманці спадкодавця, які не були членами його сім'ї
- d. той з подружжя, який його пережив

2. У другу чергу право на спадкування за законом мають:

- a. батьки
- b. баба та дід з боку матері
- c. той з подружжя, який його пережив

3. У третю чергу право на спадкування за законом мають :

- a. рідні брати та сестри спадкодавця
- b. баба та дід як з боку батька
- c. сестра (брат) батька чи матері спадкодавця

4. У четверту чергу право на спадкування за законом мають:
- a. баба та дід як з боку батька
  - b. особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менше як п'ять років до часу відкриття спадщини
  - c. сестра (брат) батька чи матері спадкодавця
5. У п'яту чергу право на спадкування за законом мають:
- a. баба та дід як з боку батька
  - b. рідні брати та сестри спадкодавця
  - c. особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менше як п'ять років до часу відкриття спадщини
  - d. інші родичі спадкодавця до шостого ступеня споріднення включно, причому родичі ближчого ступеня споріднення усувають від права спадкування родичів дальшого ступеня споріднення
  - e. батьки.

Контрольні завдання

ПРОМІЖНИЙ КОНТРОЛЬ - 4,5.

Дайте правильні відповіді не тестові завдання.

Тести до теми „Поняття трудового права і предмет його регулювання”.

ТЕСТ 1.

Дати визначення поняттям:

1. Трудове право

---

2. Контракт

---

3. Індивідуальні трудові спори

---

4. Надурочні роботи

---

5. Час відпочинку

---

6. Відпустка

ТЕСТ 2.

Назвати:

1. Чим відрізняється контракт від звичайного трудового договору?

---

2. Підстави розірвання трудового договору

---

3. Види відпусток:

---

4. Щорічні відпустки:

---

5. Необхідні умови трудового договору

---

6. Додаткові умови трудового договору

---

7. Умови розірвання трудового договору за ініціативою власника

ТЕСТ 3.

Підкреслити правильний варіант відповіді

1. Забороняється залучати до надурочних робіт:
  - a. багатодітних
  - b. керівників
  - c. членів профкому
  - d. винахідників
  - e. неповнолітніх

2. ознаками шкоди, заподіяної підприємству, установі, організації, є:
  - a. навмисність
  - b. вина
  - c. великий розмір шкоди
  - d. причинний зв'язок між протиправними діями та заподіяною шкодою

3. Для укладення трудового договору працівник має надати такі документи
  - a. паспорт або інший документ
  - b. справку про вагітність
  - c. відомості про партійну і національну належність, походження,
  - d. прописку
  - e. військовий білет

4. строк випробування не встановлюється
  - a. керівникам
  - b. ветеранам праці
  - c. неповнолітнім
  - d. молодим фахівцям

5. Додержання письмової форми обов'язкове у випадках
  - a. якщо договір має строк
  - b. коли працівник наполягає
  - c. при укладенні трудового договору з неповнолітнім
  - d. коли наполягає власник

6. Строк випробування для робітників не може перевищувати

- a. 1 року
- b. 6 місяців
- c. 1 місяця
- d. 2 тижднів

Тести до теми „Сімейне право”.

ТЕСТ 1.

Дати визначення поняттям:

1. Сімейне право

---

2. Шлюб

---

3. Розірвання шлюбу

---

4. Подружжя

---

5. Сімейні правовідносини

---

6. Сім'я

---

7. Заручини

---

8. Недійсний шлюб

_____

9. Сумісна власність подружжя

_____

_____

_____

10. Особиста приватна власність одного з подружжя

_____

_____

_____

ТЕСТ 2.

Назвати:

1. Обов'язки батьків

_____

_____

_____

2. Права дитини

_____

_____

3. Підстави визнання шлюбу недійсним

_____

_____

4. Особи які не можуть перебувати у шлюбі між собою:

_____

_____

5. Специфічні особливості сімейних правовідносин:

_____

_____

ТЕСТ 3.

Підкреслити правильний варіант відповіді

1. До особистих немайнових прав і обов'язків подружжя належать:
- a. право дружини на материнство і право чоловіка на батьківство
  - b. право отримувати подарунки
  - c. право дружини та чоловіка на: повагу до своєї індивідуальності, фізичний та духовний розвиток
  - d. право дружини бути домохазяйкою

- e. право мовчати
2. Внаслідок розірвання шлюб припиняється:
- a. за рішенням органу опіки та піклування
  - b. у разі змін у сімейному праві
  - c. за спільною заявою подружжя на підставі рішення суду
  - d. за спільною заявою подружжя на підставі постанови державного органу реєстрації актів цивільного стану
3. В Україні шлюбний вік для жінки встановлюється:
- a. 15 років
  - b. 17 років
  - c. 18 років
  - d. 21 рік
4. В Україні шлюбний вік для чоловіка встановлюється:
- a. 15 років
  - b. 17 років
  - c. 18 років
  - d. 21 рік

Тести до теми „Житлове право”.

ТЕСТ 1.

Дати визначення поняттям:

1. Житлове право

---

2. Ордер

---

3. Приватизація

---

4. Кондомініуми

---

5. Житловий кодекс

---

6. Житлові правовідносини

ТЕСТ 2.

Назвати п'ять:

1. обов'язків наймача житлового приміщення

---

2. прав наймача житлового приміщення

---

3. видів об'єктів, що не можуть бути приватизованими

ТЕСТ 3.

Підкреслити правильний варіант відповіді.

1. *Позачергово отримують житло такі категорії осіб:*

- a. учасника великої вітчизняної війни;
- b. діти-сироти;
- c. хворі на тяжкі хвороби;
- d. громадяни, які втратили житло внаслідок стихійного лиха.

2. *Житловий фонд України включає:*

- a. приватний житловий фонд;
- b. нежитлові приміщення, що знаходяться в житлових будівлях;
- c. фонд житлово-будівельних кооперативів;
- d. державний житловий фонд.

3. *Об'єктами приватизації не можуть бути:*

- a. одноквартирні будинки, що використовуються громадянами на умовах найму;
- b. службові квартири;
- c. квартири, не придатні для проживання.

4. *За порушення житлового законодавства...*

- a. не передбачена юридична відповідальність;
- b. передбачена юридична відповідальність.

Тести до теми „Міжнародне право”.

ТЕСТ 1.

Дати визначення поняттям:

1. Міжнародне право

---

2. Міжнародно-правова мета

---

3. Міжнародна правотворчість

---

4. правонаступництво

---

5. Репресалії

---

6. Суб'єкт міжнародного права

---

7. Міжнародна законність

---

8. Міжнародний правопорядок

---

9. Норма міжнародного права

---

10. Кодифікація міжнародного права

ТЕСТ 2.

Назвати:

1. Функції міжнародного права

---

2. Види односторонніх актів держав

---

3. Види міжнародних правопорушень:

ТЕСТ 3.

Підкреслити правильний варіант відповіді

1. *До односторонніх актів міжнародного права не відноситься:*

- a. зобов'язання;
- b. протест;
- c. невтручання;
- d. визнання.

2. *Європейський Суд складається з:*

- a. десяти суддів;
- b. вісімнадцяти суддів;

с. такого числа суддів, яке відповідає числу відповідних держав-учасниць.

3. *Апатриди – це:*

- а. Стан подвійного (множинного) громадянства;
- б. Стан безгромадянства;
- с. Стійкий правовий зв'язок між людиною (індивідом, особою) і державою, де присутні взаємні права й обов'язки.

4. *Що не є способом набуття громадянства у відповідності з п. 1 ст. 1 Конвенції від 30 серпня 1961 “Про скорочення безгромадянства”?*

- а. філіація;
- б. натуралізація (укорінення);
- с. трансферт;
- д. репатріація;
- е. оптація.

5. *Що не є видом політичної відповідальності?*

- а. сатисфакція;
- б. модус вівенді;
- с. репсалії;
- д. реституція;
- е. репарації.

6. *До міжнародних правопорушень не відносять:*

- а. делікти;
- б. санкції;
- с. злочини;
- д. тероризм.

**ПИТАННЯ ДО САМОПЕРЕВІРКИ З КУРСУ
«ПРАВОЗНАВСТВО»**

1. Загальна характеристика функцій права України.
2. Місце і роль права в системі соціальних норм.
3. Характеристика основних галузей права України.
4. Характеристика джерел права як зовнішньої форми його виразу.
5. Систематизація нормативно-правових актів.
6. Держава і право – закономірний результат розвитку цивілізації.
7. Проблеми формування правової держави в Україні.
8. Правосвідомість як форма суспільної свідомості.
9. Соціальні протиріччя – глобальна причина всіх правопорушень.
10. Конституційні основи юридичної відповідальності особи.
11. Алкоголізм, наркоманія, токсикоманія і правопорушення.
12. Економічні основи конституційного ладу України.
13. Національно-культурні процеси в сучасному українському суспільстві.
14. Гуманістичні основи конституційного ладу України.
15. Державні символи України.
16. Парламент і парламентаризм.
17. Президент України в механізмі здійснення державної влади.
18. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
19. Об'єкти цивільних правовідносин.
20. Здійснення цивільних прав.
21. Захист цивільних прав.
22. Відповідальність у цивільному праві.
23. Принципи цивільно-правової відповідальності.
24. Види цивільно-правової відповідальності.
25. Цивільна правоздатність.
26. Часткова цивільна дієздатність фізичної особи, яка не досягла 14 років.
27. Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від 14 до 18 років.
28. Повна цивільна дієздатність.
29. Види договорів.

30. Договір купівлі-продажу.
31. Договір обміну.
32. Договір найму (оренда).
33. Договір дарування.
34. Первісні способи набуття права власності.
35. Похідні способи набуття права власності.
36. Поняття спадкового права. Способи припинення права власності.
37. Система цивільно-правових засобів захисту права власності.
38. Віндикаційний позов.
39. Негаторний позов.
40. Позов про визнання права власності.
41. Наслідування за заповітом.
42. Наслідування за законом.
43. Прийняття спадщини.
44. Трудовий договір: поняття, сторони і зміст.
45. Контракт – особлива форма трудового договору.
46. Порядок прийняття на роботу.
47. Підстави розірвання трудового договору.
48. Матеріальна відповідальність.
49. Індивідуальні й колективні трудові спори.
50. Поняття робочого часу.
51. Види та режими робочого часу.
52. Надурочні роботи.
53. Правове регулювання часу відпочинку.
54. Укладення і припинення шлюбу.
55. Права та обов'язки подружжя.
56. Права та обов'язки батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів.
57. Види правопорушень наймачів житла.
58. Види житлового фонду.
59. Порядок надання житла.
60. Об'єкти екологічного права.
61. Джерела екологічного права.
62. Право власності на природні ресурси та його зміст.
63. Суб'єкти і об'єкти права власності на природні ресурси.

64. Відповідальність за порушення екологічного законодавства.
65. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.
66. Поняття і предмет кримінального права.
67. Поняття кримінальної відповідальності.
68. Поняття злочину та його ознаки.
69. Поняття складу злочину.
70. Поняття покарання та мета.
71. Система і види покарань.
72. Поняття судимості.
73. Предмет регулювання адміністративного права.
74. Поняття суб'єктів адміністративного права.
75. Громадяни як суб'єкти адміністративного права.
76. Адміністративно-деліктне право як підгалузь адміністративного права.
77. Припинення адміністративного правопорушення.
78. Механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин.
79. Адміністративна реформа: деякі аспекти сучасності та майбутнього.
80. Поняття «соціальний захист» як гарантія держави.
81. Формування концепції соціального захисту в Україні.
82. Соціальне забезпечення в Україні як система гарантій.
83. Основні принципи соціального захисту.
84. Поняття «соціальний інститут» та його складові.
85. Соціальні інститути держави та їх захисні функції.
86. Роль профспілкової організації із захисту прав та інтересів найманих Робітників.
87. У чому основне призначення соціальних гарантій?
88. Положення із законодавства про соціальні гарантії працездатному населенню.
89. Державне регулювання соціальної забезпеченості населення.
90. Роль ООН у врегулюванні міжнародних конфліктів.

Рекомендована література

Основна

1. Правознавство: Підручник для студентів внз/ Кол. авторів. Черкаси, 2019. 686 с.
2. Основи права: підручник / В.Д. Гапотій, О.А. Слишик.- 2-ге вид. Із змінами та доп. Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2019. 882 с.
3. Правознавство: навчальний посібник, за заг. ред. С.В. Петкова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. 360 с.

Допоміжна

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001р. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Сімейний кодекс України від 10.01.2002р. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/435-15/ed20060220>.
5. Проект Трудового кодексу України № 1658, розроблений народними депутатами України В. Гройсманом, Л. Денісовою, М. Папієвим. URL:
http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1.Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
- 2.Офіційний сайт Президента України. URL:<https://www.president.gov.ua>
- 3.Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL:<https://www.kmu.gov.ua>

